

Om ådömande av straff i mindre brottmål i Finland.

Den 19 juni 1931 utfärdades i Finland en lag om strafforder, vars syftemål var att åstadkomma ett från den vanliga rättegången i brottmål avvikande enklare förfarande vid behandling av mål rörande mindre brott.

Lagen har ej under den tid densamma varit i kraft medfört önskade resultat. Densamma har nämligen endast i ytterst få fall tillämpats. Den huvudsakligaste orsaken härtill var uppenbarligen, att lagens tillämpningsområde begränsats till att omfatta allenast de fall, där för mindre brott misstänkt bekänner brottet och ej har något att anmärka mot åklagarens straffyrkande. Vidare förutsattes i lagen, att den misstänkte själv genom direkta åtgärder medverkar till sakens påskyndande. Att göra en snabbare rättegång beroende av dylika förutsättningar har icke varit lyckligt. Den, som misstänkes för brott, är, fransett undantagsfall, i allmänhet ej särdeles angelägen om att förenkla och påskynda rättegångsförfarandet för att snabbare få börja utstå sitt straff.

Härför och för att syftemålet med lagen bleve uppnått, har en revidering av densamma befunnits nödvändig.

Ett enklare och snabbare förfarande än vad vid behandling av brottmål i allmänhet befunnits nödvändigt, har icke ansetts böra byggas på den för brott misstänktes bekännelse och medverkan, vilka i de flesta fall, såsom erfarenheten visat, utebliva. Mot förfaringssättet är ur rätts säkerhetens synpunkt intet att anmärka, om den för brott misstänkte, som ej nöjes åt ett förfarande, vid vilket han ej kan förebringa sitt bevismaterial, uttryckligen förbehålles möjlighet att bringa sin sak inför domstol i den ordning,

som med avseende å rättegången i brottmål i allmänhet är gällande. Därtill erfordras emellertid stadganden ej mindre därom, vad person, som misstänkes för brott, har att iakttaga, om han önskar förbehålla sig sagda möjlighet, än om tiden för rättegången och det förenklade förfarandets ersättande med det vid egentlig kriminalprocess följda tillvägagångssättet.

Med mindre brott avsågs i den gamla lagen brott, vars handläggning ankommer å allmän underrätt och varå ej kan följa strängare straff än böter eller fängelse i sex månader, samt överträdelse av polisordning, kommunal- eller annan ordningsstadga eller lagligen fastställt vitesförbud.

I den nya lagen av den 25 maj 1934, som trätt i kraft den 1 påföljande juli, har begreppet mindre brott i huvudsak samma betydelse som i den gamla lagen. Lagens tillämpningsområde har dock ansetts tillsvidare böra så inskränkas, att övre gränsen för straff, som med tillämpning av däri förutsatt förenklat förfarande ådömmes, utgör sjuttiofem dagsböter. Då det även i de allra obetydligaste brottmål kan bli fråga om att förklara egendom förbruten till staten, har å andra sidan den utvidgningen ansetts påkallad, att jämväl egendom, vars värde är högst femhundra mark, kan genom strafforder dömas förbruten.

Med hänsyn till de fall, i vilka vid behandling av mål rörande mindre brott, även målsäganden, om ock brottet underlyder allmänt åtal, likväl enligt vad därom är särskilt stadgat, bör höras, har lagens tillämpningsområde ännu utvidgats därhän, att det enklare förfarandet kunde tillämpas, såframt målsäganden hos allmänna åklagaren förklarat sig nöjas åt straffyrkandet och ej hava några skadestånds- eller andra anspråk i saken.

Mål rörande mindre brott kan avgöras genom strafforder. Yrkande härom (straffanspråk) skall delgivas den åtalade på sätt om delgivning av stämning i brottmål är stadgat, således muntligen, men bör denne tillika tillbandahållas ett särskilt skriftligt meddelande, innehållande kort uppgift

bland annat om brottets beskaffenhet, tiden och platsen för dess begående, påyrkat bötesbelopp samt uppgift därom, vilken egendom som borde förklaras förbruten och vilket dess värde är. I sagda meddelande skola finnas noggranna anvisningar om vad den åtalade bör iakttaga, i händelse han vill underställa anspråket domstols handläggning i den ordning, som beträffande rättegång i brottmål i allmänhet är gällande, och bör å meddelandet tecknas ett av stämmningsmannen jämte närvarande vittne eller av två trovärdiga män underskrivet bevis över delgivningen och dagen, då den ägt rum. Åklagaren skall därefter, sedan han erhållit honom tillkommande exemplar av meddelandet, ofördröjligen tillhandahålla vederbörande häradshövding eller ordförande i rådstuvurätt det av honom avfattade straffanspråket. Det meddelande, som bör lämnas till den anklagade ävensom straffanspråket antecknas i tryckta, lätt ifyllda formulär.

Därest ej åtalad i enlighet med erhållna anvisningar gör saken till föremål för domstols handläggning i den ordning, som vid rättegång i brottmål bör iakttagas, och i saken ej framgått något, som klarligen vederlägger åtalet, skall häradshövding eller ordförande i rådstuvurätt medelst handlingarna åtecknad strafforder fälla den åtalade till påyrkat eller lindrigare straff och förlust av i straffanspråket avsedd egendom. I annat fall skola handlingarna återställas till åklagaren, sedan å dem blivit antecknat, varför strafforder ej kunnat utfärdas. Därefter kan åtalet fullföljas endast genom sakens anhängiggörande vid domstol under iakttagande av regelrätt rättegångsförfarande.

Vill åtalad, som ej nöjes åt enklare rättegångsförfarande, underställa åklagarens yrkande domstols avgörande i den ordning, som om rättegång i brottmål i allmänhet är gällande, skall han i enlighet med erhållna anvisningar inom viss tid, på landsbyggden inom förloppet av 14 dagar och i stad inom 7 dagar, därom anmäla hos vederbörande häradshövding eller å rådstuvurätts arkiv. Vid anmälnin-

gens mottagande bör honom meddelas, vid vilket rättegångstillfälle saken skall företagas, med erinran tillika, att, där den åtalade uteblir från sagda tillfälle, saken det oaktat kan avgöras med tillämpning av vad om strafforder stadgas.¹⁾

Där åtalad på ovannämmt sätt underställt mål om mindre brott rättens behandling i vanlig rättegångsordning, skall han ock anses hava blivit i saken lagligen instämd. Därav följer, att åtalad, som utan anmält giltigt förfall uteblir från det första för målets behandling utsatta rättegångstillfället, bör, där ej målet vid sagda tillfälle kan avgöras med tillämpning av vad om strafforder stadgas, dömas till straff för förfallolös utevaro. Även i övrigt förfares i målet i enlighet med de allmänna stadgandena om rättegång i brottmål.

För att underlätta tillämpningen av ett enklare förfarande vid behandling av mål rörande mindre brott, har rådstuvurätt (i stad) medgivits befogenhet att överflytta de åligganden, som enligt denna lag ankomma å rättens ordförande på annan lagfaren ledamot i rätten. Av samma skäl har ock möjlighet förbehållits att förordna biträdande åklagare t. ex. lämpliga polismyndigheter att jämte sin egentliga befattning handhava på åklagare ankommande åligganden i de mål rörande mindre brott, vilka kunna avgöras genom strafforder.

De fördelar den nya lagen erbjuder den rättsliga behandlingen av mindre brott, äro uppenbara. Åklagaren, alltså på landsorten länsmannen och i stad polismästaren har endast att ifylla ett enkelt förmlär samt att åt polisman, nämndeman eller annan tillförlitlig person giva i uppdrag,

¹⁾ Har brottet ägt rum eller meddelande om det straff som påyrkas, blivit den åtalade delgivet å ort med dåliga kommunikationer, skall lagen alls icke tillämpas, enär annars oskäligen kostnader kunde åsamkas åtalad, som vill underställa saken rättens prövning och förty äger göra i lagen föreskriven anmälan hos härads hövding eller å rådstuvurätts arkiv. De orter, å vilka lagen i enlighet härmed ej äger tillämpning, bestämmas genom förordning.

att i vittnes närvaro åt den anklagade delgiva detsamma. Detta allt kan fäs till stånd omedelbart efter det brottet inträffat, då det exempelvis är fråga om bråk vid aftontillställningar och folkmöten, bärande av vapen på offentlig plats o. s. v. Av åklagaren fordras icke mera än att han tillställer domaren ett andra exemplar av anmälan. Domaren åter kan, därest den anklagade icke önskar draga sin sak inför domstol med anlitan- de av det enkla formuläret stadfästa straffet.

Enär den åtalade gripits på bar gärning och han sålunda är tvungen erkänna sin skuld, underlåter han i de flesta fall, att vidtaga sådana åtgärder, som äro nödvändiga för ett rättegångsförfarande. För åklagarens och domarens del är saken snart slutbehandlad. Åklagaren slipper att uppsätta polisprotokoll, instämna vittnen och föra talan vid rättegång m. m. Domaren åter befrias från att handlägga saken vid rätten och att uppsätta protokoll. Han kan avgöra mindre brott rörande mål allteftersom de yppa sig utan att behöva samla på dem för det egentliga rättegångstillfället, då viktigare angelägenheter finnas tillfyllest. Vad allt detta betyder, förstås, utan vidare, om man tager i betraktande, att de till böter dömdas antal i hela landet stigit till många tiotaltusen per år.

Då vid mindre brottmål ett snabbt avgörande kan fäs till stånd och brottslingarna hastigt befordras till straff, har detta även i allmänhet betydelse vid brottslighetens bekämpande. Om brottslingen observerar, att han nästan omedelbart får stånda till svars för sina gärningar, är detta bättre ägnat att avskräcka honom från grövre ogärningar än om han för sina smärre försyndelser får svara inför rätten först efter månadslång väntan. Genom det föreslagna förfaringssättet ökas även polisens auktoritet. Då polismyndigheternas likasom även domstolarnas arbete med de små ärendena minskas kännbart kan mera uppmärksamhet ägnas de större brottmålen undersökning och behandling.

A. P. Arvelo.